

III Międzynarodowa Konferencja Biblijna

Interpretacja i translatoryka biblijna

Ostrów Wielkopolski, 7–8 czerwca 2016 r.

DOI: 10.34839/wpt.2016.24.1.171-173

Już po raz trzeci w Ostrowie Wielkopolskim odbyła się Międzynarodowa Konferencja Biblijna, będąca owocem współpracy Ostrowskiego Centrum Kultury i Pracowni Starożytnego Bliskiego Wschodu i Tradycji Biblijnej Instytutu Studiów Klasycznych, Śródziemnomorskich i Orientalnych na Uniwersytecie Wrocławskim. W tegorocznych obradach wzięli udział badacze, doktoranci i studenci z kilkunastu ośrodków z kraju i z zagranicy, m.in. Belgii, Niemiec, Litwy, Włoch i Słowacji. Całość obrad odbywała się w gmachu ostrowskiej synagogi, która w 2013 r. przekształcona została w jedyny w Wielkopolsce zamiejscowy ośrodek Uniwersytetu Wrocławskiego. Ponieważ program konferencji uległ znacznym modyfikacjom, niektóre ze wspomnianych prelekcji przywołanych w sprawozdaniu, pomimo starań referentki, mogą nie odwzorowywać rzeczywistego porządku sympozjum.

Obrady rozpoczęto uroczym występem artystycznym młodzieżowego chóru „Con forza”, przemówieniami władz miasta i Uniwersytetu Wrocławskiego, organizatorów oraz wykładem inauguracyjnym pt. „Ewangelie z językiem aramejskim w tle”, który wygłosił ks. prof. dr hab. Mariusz Rosik z PWT we Wrocławiu. Sympozjum podzielono na dwanaście sesji naukowych, z których niemal każda liczyła sobie po trzy lub cztery odczyty. Pierwsza z nich zdominowana została przez trzy języki. Ks. dr hab. Dariusz Klejnowski-Różycki z Uniwersytetu Opolskiego na przykładzie transkrypcji imion zaprezentował problemy, z którymi borykają się tłumacze Biblii na język chiński. Ks. dr hab. Piotr Łabuda z Wydziału Teologicznego w Tarnowie zastanawiał się, czy znana fraza z Ps 22 *Eloi, Eloi lema sabachtani* była autentycznymi słowami Jezusa wypowiedzianymi na krzyżu, natomiast dr Sławomir Torbus z Uniwersytetu Wrocławskiego zmierzył się z interpretacją greckiego przymiotnika *γρᾶδης*, wyjaśniając w jaki sposób „babska gadanina” zagościła w Listach Pasterskich. Swoje badania zaprezentował również Gianluca Olcese z Uniwersytetu w Genui, przekrojowo omawiając fenomen św. Jana Chrzciciela w tradycji europejskiej. Druga z sesji należała do równie zdywersyfikowanych. Po niewielkich korektach programu, audytorium mogło wysłuchać prof. Creightona Marlowe’a z Uniwersytetu w Leuven, który na przykładzie hebr. *עָרַב* zaprezentował statystyczne zmiany w anglojęzycznych tłumaczeniach biblijnych, by następnie powiązać je ze zmianą kontekstu społecznego i kulturowego. Kolejne wystąpienie należało do metropolity Antiocheńskiego Kościoła Syryjsko-Ortodoksyjnego abp. Severiusa Mosesa, który wyjaśniał, jak obecność Boga podczas Eucharystii rozumieją wierni Kościoła Syryjskie-

go. Dr hab. inż. Mirosław Rucki omawiał natomiast praktykowaną do dziś w judaizmie ceremonię złożenia okupu za pierworodnego, czyli *Pidijon haben* w kontekście Ofiarowania Pańskiego w Łk 2, 22-39.

Sesje popołudniowe otworzył ks. prof. dr hab. Krzysztof Bardski wykładem „Przekład biblijny «in fieri»”, podczas którego posiłkował się osobistymi zapiskami ks. prof. Eugeniusza Dąbrowskiego. Prof. dr hab. Michał Wojciechowski, pozostając w podobnej tematyce, ukazał niedostatki Biblii Tysiąclecia, postulując przy tym konieczność dokonania nowego przekładu, który zastąpiłby popularną Tysiąclatkę. Trzecią sesję tego dnia dopełnił ks. dr Mateusz Potoczny z Opola, przedłożeniem pt. „Malkā – asyryjski sakrament świętego zaczynu. Refleksje na marginesie dyskusji”. W ostatniej sesji audytorium wysłuchało jeszcze trzech odczytów: ks. dr. Sebastiana Smolarza z Ewangelikalnej Wyższej Szkoły Teologicznej we Wrocławiu, który dyskutował z wyłącznie monoteistyczną interpretacją rzeczownika *elohim*; ks. dr. hab. Jana Klinkowskiego z Wrocławia, który omawiał motyw kozła ofiarnego, zawołowany w Ewangelii św. Łukasza oraz o. dr. hab. Waldemara Linke CP z Warszawy, który zastanawiał się, czy obecność jednorożca u Justyna Męczennika jest błędem translatorskim, czy wiąże się z odmienną od współczesnej hermeneutyką. Intensywny, pierwszy dzień obrad zwieńczony został uroczystą kolacją, podczas której nie ustawały dyskusje kularowe nad zaprezentowanymi dotychczas tematami.

Drugi dzień dorównywał intensywnością pierwszej części konferencji, a prezentowana materia wciąż była mocno zdywersyfikowana, choć za wspólny mianownik niezmiennie służyło Pismo Święte. Sesja otwierająca obrady także tym razem dotyczyła języka aramejskiego, a dokładniej targumów. Jako pierwsza głos zabrała dr hab. Anna Kuśmirek z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, ukazując zmiany, jakich aramejscy tłumacze dokonali w Księdze Koheleta. Dr hab. Marek I. Baraniak z Uniwersytetu Warszawskiego podobne problemy demonstrował na przykładzie Pieśni nad Pieśniami, a ks. lic. Mateuszowi Targońskiemu z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego za główny przedmiot badań posłużyła postać charyzmatycznego Pinchasa w Targumie Pseudo-Jonatana. Kolejny panel rozpoczął się wykładem ks. dr. hab. Piotra Sroczyńskiego z Wrocławia, który wprowadził uczestników w meandry historii katechezy kerygmatycznej. Następnie swoje badania zaprezentował mgr Łukasz Krzyszczuk z Uniwersytetu Wrocławskiego, wskazując potencjalne źródła, do których sięgał Hieronim, opisując świat zwierząt; następnie odczyt o karmazynie w Biblii Hebrajskiej i technikach translatorskich tłumaczy Septuaginty wygłosiła dr Anna Rambiert-Kwaśniewska.

Trzecią sesję tego dnia rozpoczęła swoim odczytem sekretarz konferencji, dr Magdalena Józwiak z Wrocławia, która omówiła zawilości Ps 21 w interpretacji Pseudo-Hieronima. Księdze Izajasza w frankistowskich Proroctwach Izajasza swój odczyt poświęcił dr Piotr Goniszewski z Uniwersytetu Śląskiego.

Dalej przedstawiciel Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku Białej, dr hab. Lubomir Hampl, zaprezentował na podstawie Ps 150, jaki wpływ na instrumenty muzyczne w Biblii wywierają przekłady na języki nowożytne. Intrygujący wątek poruszył w dalszej części dr hab. Michael Abdalla, reprezentujący środowisko poznańskie, który omawiał kwestię podatku, tzw. *dzizji* w arabskim przekładzie Biblii, natomiast dk. Przemysław Przyślak z Wrocławia rozważał kwestię boskiego *pathos* w interpretacji Abrahama Joshui Heschela.

Niepoślednia część sympozjum poświęcona została zagadnieniu nowożytnych przekładów biblijnych. W tę tematykę wpisał się również ks. dr Daniel Dzikiewicz z Wilna, który na podstawie Łk 1, 34 ukazywał problemy translatorskie w tłumaczeniach niemieckich, rozpoczynając tym samym ostatnią część konferencji. Dalej dr Piotr Plichta zaprezentował Pismo Święte z zupełnie innej perspektywy, przez pryzmat prozy przedstawiciela baroku angielskiego, Johna Donna. Mgr Paulina Nicko, natomiast, omawiała problem przekładu Nowego Testamentu autorstwa ks. Jakuba Wujka, a konkretnie źródła, do których sięgał polski tłumacz, pracując nad własnym tłumaczeniem.

Konferencję biblijną zamknęła sesja, w której głos zabrali: ks. lic. Łukasz Czaniecki z Papieskiego Instytutu Biblijnego w Rzymie, który omawiał korzyści płynące z teorii aktów mowy dla interpretacji biblijnej; doc. dr Lubor Kysučan z Ołomuci zajmujący się średniowiecznymi i nowożytnymi przekładami Biblii na język czeski oraz ks. dr hab. Janusz Królikowski z Tarnowa z referatem o *opheleia*, rozumianej jako kryterium egzegetyczne u św. Bazylego Wielkiego.

Wzrastające powodzenie Międzynarodowych Konferencji Biblijnych organizowanych w gmachu ostrowskiej synagogi przyjąć należy z wielkim entuzjazmem. Tegoroczne sympozjum okraszone było żywymi dyskusjami w kilku językach kongresowych. Pomimo niewielkich niedociągnięć dotyczących dyscypliny czasowej, III Międzynarodowa Konferencja Biblijna była wydarzeniem niewątpliwie udanym, stając się kolejną platformą wymiany myśli dla szeroko pojętej humanistyki, z ukłonem w stronę biblistyki i patrystyki. Ośrodkowi Badań nad Historią i Kulturą Żydów z Południowej Wielkopolski życzyć należy kolejnych sukcesów, a samej konferencji – wzrostu interdyscyplinarności, wciąż rosnącego umiędzynarodowienia i popularności.

Anna Rambiert-Kwaśniewska